

روان‌شناسی یادگیری و آموزش

جدیدترین نظریه‌ها، پژوهش‌ها، و کاربردها در حوزه‌ی کلاس درس

مارک اسمیت - جاناتان فیرث

مترجمین:

سید نادر آزادصفت

فرح‌انگیز نادمی

طلیعه سعیدی رضوانی

با مقدمه‌ی:

دکتر حسین کارشکی

دانشیار روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد

انتشارات آوای نور

تهران-۱۳۹۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سرشناسه	: اسمیت، مارک (Teacher, Marc Smith)
عنوان و نام پدیدآور	: روان شناسی یادگیری و آموزش؛ جدیدترین نظریه‌ها، پژوهش‌ها و کاربردها در حوزه‌ی کلاس درس / مارک اسمیت، جانانان فیث؛ مترجمین سیدنادر آزادصفت، فرح‌انگیز نادمی، طلّیعه سعیدی رضوانی؛ با مقدمه‌ی حسین کارشکی.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۰۵-۲
یادداشت	: عنوان اصلی: Psychology in the classroom : a teacher's guide to what works, ۲۰۱۸.
یادداشت	: کتاب حاضر قبلاً با عنوان " روان شناسی در کلاس درس (راهنمای معلمان)" با ترجمه مرتضی مرادی، علیرضا حاجی‌بخچالی توسط نشر ترخون در سال ۱۳۹۷ ترجمه و منتشر شده است.
عنوان دیگر	: روان شناسی در کلاس درس (راهنمای معلمان).
موضوع	: حافظه Memory
موضوع	: تدریس -- جنبه‌های روان‌شناسی Teaching -- Psychological aspects
شناسه افزوده	: فرث، جانانان، ۱۹۷۵-م. Firth, Jonathan
شناسه افزوده	: آزادصفت، سیدنادر، ۱۳۶۷-، مترجم نادمی، فرح‌انگیز، ۱۳۳۶- مترجم
شناسه افزوده	: سعیدی رضوانی، طلّیعه، ۱۳۷۰- مترجم کارشکی، حسین، ۱۳۵۳- مقدمه‌نویس
رده بندی کنگره	: LB۱۰۶۳

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

روان شناسی یادگیری و آموزش

جدیدترین نظریه‌ها، پژوهش‌ها، و کاربردها در حوزه‌ی کلاس درس

تالیف: مارک اسمیت - جانانان فیث

مترجمین: سید نادر آزادصفت - فرح‌انگیز نادمی - طلّیعه سعیدی رضوانی

با مقدمه‌ی: دکتر حسین کارشکی

صفحه‌آرا: منیر السادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۰۵-۲

قیمت ۵۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر و مولفان محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار	۵
سخن مترجمین	۷
چارچوب کتاب پیش رو	۹
مقدمه	۱۱
فصل ۱: حافظه و درک	۱۹
استفاده از اصول حافظه و درک	۳۹
نتیجه‌گیری	۵۲
فصل ۲: شناخت	۵۹
اصول کلیدی شناخت کدامند؟	۶۱
استفاده از اصول شناخت	۸۷
نتیجه‌گیری	۹۲
فصل ۳: نظریه‌های خویشتن	۱۰۱
عزت‌نفس در زندگی و در محیط‌های تحصیلی	۱۰۲
اهداف تبحری و عملکردی	۱۱۴
نظریه‌های ضمنی هوش (ذهنیت رشد در مقابل ذهنیت ثابت)	۱۲۱
از نظریه‌های ضمنی تا ذهنیت‌ها	۱۲۴
استفاده از اصول نظریه‌های خویشتن	۱۳۰
نتیجه‌گیری	۱۳۳
فصل ۴: خلاقیت	۱۳۷
اصول کلیدی خلاقیت کدامند؟	۱۴۳
نظریه‌ی انتقال یادگیری	۱۵۸
استفاده از اصول خلاقیت	۱۶۴
نتیجه‌گیری	۱۷۰
فصل ۵: هیجانان	۱۷۷
اصول اساسی هیجان، خلق و عاطفه کدامند؟	۱۸۰
بکارگیری اصول مربوط به هیجانان	۲۰۵
نتیجه‌گیری	۲۰۷

فصل ۶: تاب‌آوری، سرزندگی، و ثبات قدم	۲۱۲
اصول اساسی تاب‌آوری کدامند؟	۲۱۴
نتیجه‌گیری	۲۴۸
فصل ۷: انگیزش	۲۵۳
نظریه‌های تکاملی انگیزش	۲۵۴
نظریه‌ی اسناد و انگیزش	۲۶۰
نظریه‌های انسان‌گرا در خصوص انگیزش	۲۶۴
استفاده از نظریه‌های انگیزش	۲۸۰
نتیجه‌گیری	۲۸۶
فصل ۸: یادگیری مستقل	۲۸۹
اصول اساسی یادگیری مستقل کدامند؟	۲۹۳
مدل منطقه‌ی تقریبی یادگیری کرنل و متکاف	۳۱۰
بکارگیری اصول یادگیری مستقل	۳۱۴
نتیجه‌گیری	۳۲۲

پیشگفتار

عوامل و فرایندهای روانی-اجتماعی، فرهنگی، و اقتصادی زیادی کلاس درس و سایر نظام‌های تعلیم و تربیت و اثربخشی روش‌ها و برنامه‌های آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از این حیث، روان‌شناسی یکی از مبانی مهم تعلیم و تربیت و تدریس اثربخش محسوب می‌شود. محیط تعلیم و تربیت و به خصوص کلاس درس الگویی از روابط بین نقش و شخصیت است. پدیده‌های روانی و شخصیتی از یک طرف و نقش‌ها و انتظارات خاص از طرف دیگر منجر به پیدایش نظامی روانی-اجتماعی شده است که اهمیت روان‌شناسی تربیتی در محیط‌های آموزشی را برجسته کرده است. تدریس و تربیت معلم در گذشته عمدتاً غیرحرفه‌ای و بدون تسلط بر مهارت‌های مورد نیاز معلمی و صرفاً بر اساس تسلط مربی بر محتوای دروس بود. با این وجود، همه چیز دستخوش تغییر و تحول قرار گرفته است و امروزه یک معلم علاوه بر تسلط کافی بر محتوای دروس، باید به انواع و اقسام مهارت‌ها و توانایی‌ها مجهز باشد، و نسبت به اصول و روش‌های نوین تدریس، و همچنین پدیده‌های روانی-اجتماعی در کلاس درس آگاهی کامل داشته باشد تا اینکه بتواند انتقال دانش و مهارت‌های مورد نیاز به دانش‌آموزان و آماده‌سازی آنها برای تبدیل شدن به یک شهروند موفق را به بهترین نحو ممکن به انجام برساند. گرچه بخشی از توانمندی و مهارت معلم از طریق تجربه‌ی شخصی کسب می‌شود، اما علم روان‌شناسی به ما نشان می‌دهد که یک معلم چگونه می‌تواند حداکثر اثربخشی و موفقیت را در کار خود حاصل کند. روان‌شناسی تربیتی مانند علوم تجربی دیگر، متکی به پژوهش‌های کمی و کیفی دقیق و فرضیه‌آزمایی از طریق آزمایشات است تا بر مبنای آن بینشی دقیق و عینی در خصوص نحوه‌ی فرآیندهای ذهنی ارائه دهد. حوزه‌های نظری و کاربردی همچون انگیزش، یادگیری، تحول و ویژگی‌های یادگیرنده همواره مورد توجه روان‌شناسان تربیتی و معلمان بوده است و امروزه اهمیت آن فزونی یافته است. بر این اساس و بر مبنای نظریه‌های موجود، پژوهش‌ها و بسته‌های آموزشی زیادی طراحی و سودمندی آنها مورد ارزیابی قرار داده شده است. علاوه بر گسترش حوزه‌های مورد نظر، حوزه‌های مهم دیگری همچون خود، تاب‌آوری، روان‌شناسی مثبت، اختلالات یادگیری، اختلالات هیجانی معطوف به محیط یادگیری، مشاوره، هیجان و رابطه‌ی آن با شناخت، و شناخت اجتماعی مورد توجه قرار گرفته‌اند. این کتاب

با تاکید بر مبانی و اصول کاربردی حوزه‌های مختلف می‌تواند نقش مهمی در توانمندسازی روان‌شناسان تربیتی و مربیان همه‌ی سطوح داشته باشد. حوزه‌هایی همچون حافظه و درک، شناخت، نظریه‌های خویشتن و ذهنیت‌ها، خلاقیت، هیجانات، تاب‌آوری، انگیزش و یادگیری مستقل در این کتاب مطرح شده که می‌تواند در درک و مدیریت کلاس درس توسط مربیان، معلمان و استادان مفید واقع شود. ویژگی مهم کتاب این است که ضمن طرح مبانی نظریِ موضوعات شناختی یا هیجانی موثر در کلاس درس، در هر مبحث اصول کاربردی مورد نیاز را استخراج و ارائه داده و در انتها نیز به جنبه‌های کاربردی موضوع پرداخته است. ترجمه‌ی این اثر توسط یکی از استادان برجسته و باتجربه‌ی دانشگاه فرهنگیان مشهد و دو تن از دانشجویان توانمند دانشگاه فردوسی مشهد صورت گرفته است که برای آنها آرزوی توفیق دارم و از تلاش آنها در جهت توسعه‌ی منابع ارزشمند در زمینه‌ی مبانی روان‌شناسی آموزش سپاسگزارم.

دکتر حسین کارشکی

(دانشیار روان‌شناسی تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد)

اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

سخن مترجمین

روان‌شناسی بخشی جدایی‌ناپذیر از تعلیم و تربیت به حساب می‌آید، حرف زیادی در زمینه‌ی آموزش و یادگیری برای گفتن دارد و نقش بی‌بدیل آن در این حوزه انکارناپذیر است. بر این اساس، تردیدی وجود ندارد که دانشجویان دوره‌های تربیت معلم باید با دانش و آگاهی در زمینه‌ی مبانی روانشناسی تعلیم و تربیت وارد حرفه‌ی معلمی شوند. از سوی دیگر، دروس مبتنی بر روان‌شناسی برای دانشجویان دوره‌های تربیت معلم باید هر چه بیشتر جنبه‌ی کاربردی داشته و کمتر جنبه‌ی نظری داشته باشد. از این رو، وجود منابع جدید، غنی، و کاربردی در این خصوص می‌تواند به بالا بردن آگاهی معلمان و سایر دست‌اندرکاران حوزه‌ی تعلیم و تربیت در خصوص مبانی روان‌شناختی آموزش و یادگیری کمک کند و راهگشای آنها در شغل حساس و بسیار مهم آنها باشد.

کتابی که پیش روی شما قرار دارد در بر گیرنده‌ی بخش زیادی از آن چیزی است که معلمان نیاز دارند بدانند. این کتاب پژوهش‌های جدید در زمینه‌ی روان‌شناسی را از دریچه‌ی دید معلمان باتجربه و پژوهشگران بزرگ وارد حوزه‌ی تعلیم و تربیت کرده و با زبانی روان و شفاف نشان می‌دهد که مفاهیم روان‌شناختی چگونه می‌توانند آموزش را متحول ساخته و یادگیری در کلاس درس را تحت تأثیر قرار دهند. این کتاب می‌تواند برای همه‌ی مربیان و معلمان آگاهی‌دهنده و مفید واقع شود. با مطالعه‌ی این کتاب، مخاطبان محترم می‌توانند در زمینه‌ی علم یادگیری بینش کسب کنند، عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده‌ی یادگیری را بشناسند، تکنیک‌ها و راهبردهای مؤثر را به خزانه‌ی دانسته‌های خود اضافه کنند، به جدیدترین یافته‌های پژوهشی در این خصوص دسترسی پیدا کنند، و ایده‌های ارائه‌شده را در کلاس درس بکار ببندند. افزون بر این، این کتاب معلمان را ترغیب می‌کند که تفکر خود را به ورای دانش و یادگیری گسترش دهند و اهمیت حیطه‌هایی مثل انگیزش و هیجانات را درک کنند.

ساختار کتاب نیز به شیوه‌ی مفیدی طراحی شده است. در قالب هشت فصل، این کتاب موضوعاتی شامل حافظه و درک، شناخت، نظریه‌های خویشتن، خلاقیت، هیجانات، تاب‌آوری و سرزندگی، انگیزش، و یادگیری مستقل را تحت پوشش قرار می‌دهد. هر فصل جدیدترین نظریه‌ها و پژوهش‌های مربوطه را با به شیوه‌ی روان و نظام‌مند ارائه داده و سپس به مضامین و کاربردهای آنها برای کلاس درس می‌پردازد. در

انتهای هر فصل، خلاصه‌ای از اطلاعات کلیدی ارائه شده است. پس از مطالعه‌ی هر فصل، شما احساس خواهید کرد که به بینش جدیدی دست پیدا کرده‌اید و هم اکنون مجهز به راهبردهایی کاربردی برای ایجاد تغییرات اساسی در کلاس درس شده‌اید. به جرأت می‌توان گفت که کتاب پیش رو یکی از ارزشمندترین و جدیدترین کتاب‌های موجود در زمینه‌ی روانشناسی تعلیم و تربیت به حساب می‌آید که از سوی یکی از معتبرترین انتشارات دنیا منتشر شده است، و مؤلفان آن معلمان باتجربه‌ای هستند که در حوزه‌ی روانشناسی تعلیم و تربیت تخصص دارند و بر اساس تجارب فراوان خود در این حوزه، بخوبی شکاف‌های آموزشی و نیازهای معلمان و دانش‌آموزان را درک می‌کنند. تلاش‌های مضاعفی در جهت ترجمه‌ی روان این اثر صورت گرفته است، با این امید که تلاش‌های انجام‌شده در جهت ارائه‌ی این اثر ارزشمند به جامعه‌ی علمی بتواند مورد توجه و عنایت معلمان، دانشجویان دوره‌های تربیت معلم، اساتید، کارشناسان، پژوهشگران، و همه‌ی دست‌اندرکاران حوزه‌ی تعلیم و تربیت و حتی والدین عزیز قرار بگیرد، و حتی به مقدار ناچیزی همه‌ی ما را در جهت تعلیم و تربیت صحیح آینده‌سازان کشور عزیزمان یاری رساند. این کتاب می‌تواند به عنوان یک کتاب درسی و کمک درسی مورد استفاده‌ی استادان و دانشجویان دوره‌های تربیت معلم، و همچنین استادان و دانشجویان حوزه‌ی روانشناسی تربیتی قرار بگیرد. مشتاقانه پذیرای نظرات و پیشنهادات سازنده‌ی صاحب‌نظران و اندیشمندان حوزه‌ی تعلیم و تربیت در باب این اثر ارزشمند خواهیم بود و روشنگری‌های آنها را به دیده‌ی منت خواهیم گذاشت (azad.nader@133@gmail.com).

سید نادر آزادصفت

(کارشناس ارشد روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد)

فرح انگیز نادمی

(مشاور و استاد دانشگاه فرهنگیان مشهد)

طلیعه سعیدی رضوانی

(دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد)

چارچوب کتاب پیش رو

کتاب پیش رو از سوی معلمانی به رشته‌ی تحریر درآمده است که در حوزه‌ی روانشناسی تخصص دارند. این کتاب به توصیف اصول کلیدی روانشناسی در حوزه‌ی آموزش و پرورش می‌پردازد و کاربرد آنها در تدریس و یادگیری را مورد کاوش قرار می‌دهد. افزون بر این، هم از پژوهش‌های کلاسیک و هم از پژوهش‌های جدید بهره می‌گیرد، و بر مبنای آنها توصیه‌هایی کاربردی در خصوص مفاهیمی ارائه می‌دهد که، علیرغم دخیل بودن در بروندهای تحصیلی مثبت، معمولاً نادیده انگاشته می‌شوند یا مورد سوء برداشت واقع می‌شوند. هدف کتاب پیش رو این است که ارزش روانشناسی را در توانمند کردن معلمان جهت اتخاذ و توجیه تصمیمات کلاسی روزمره به مخاطبان نشان دهد.

هر یک از فصول این کتاب به گونه‌ای طراحی شده است تا اینکه معلمان را به مهارت‌های موردنیاز جهت شناسایی و رفع مسائل متداولی که یادگیری دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهند، مجهز کند. هر فصل حوزه‌های پژوهشی مهم را برجسته می‌سازد و توضیح می‌دهد که چگونه می‌توان در برنامه‌ریزی درس و طراحی مطالب از مفاهیم روانشناسی بهره گرفت. حوزه‌های مهمی که برای بهبود یادگیری ضروری هستند عبارت‌اند از:

- حافظه و درک؛
- شناخت؛
- نظریه‌های خویشتن و ذهنیت‌ها؛
- خلاقیت؛
- هیجانات؛
- تاب‌آوری؛
- انگیزش؛ و
- یادگیری مستقل.

این کتاب مملوء از توصیه‌ها و راهبردها بوده و هم معلمان تازه‌کار و هم معلمان باتجربه در دوره‌های ابتدایی، متوسطه و حتی تحصیلات بالاتر می‌توانند از اصول روان‌شناختی ارائه شده در این کتاب بهره بگیرند. با تأکید بر درک نظریه‌ها و شواهد

زیربنایی رفتار انسان، این کتاب به شما امکان خواهد داد نگاهی نقادانه به روش خود در کلاس درس بیندازید، و تغییراتی ساده و در عین حال ارزشمند در کلاس درس خود ایجاد کنید.

مارک اسمیت یک نویسنده‌ی مستقل، روان‌شناس خبره و عضو جامعه روانشناسی انگلستان است. او از سال ۲۰۰۴ در مدارس متوسطه‌ی دوم در شمال انگلستان مشغول تدریس بوده است و در نشریه‌هایی همچون *The TES* و *The Psychologist* به نویسندگی می‌پردازد.

جانانان فیرث معلم، پژوهشگر و یک روان‌شناس خبره است. او چندین کتاب درسی در زمینه‌ی روانشناسی مدرسه به رشته‌ی تحریر درآورده است، و هم‌اکنون در مرکز تربیت معلم دانشگاه استرثکلاید مشغول به کار است، و همچنین در حال کار بر روی رساله‌ی دکترای خود در زمینه‌ی کاربردهای پژوهش‌های حافظه در یادگیری است.

مقدمه

روانشناسی علم مطالعه‌ی ذهن و رفتار انسان است. حوزه‌های مورد علاقه آن شامل بررسی ذهن فرد و شیوه رفتار افراد در جفت‌ها و گروه‌ها است. نظریه‌ها و پژوهش‌های آن به توانایی‌های پردازش از جمله حافظه و تفکر، و همچنین موضوعات هیجانی مثل انگیزش^۱ و کنجکاوی، نیز گریز می‌زنند.

بنابراین، در هر زمینه‌ای از عمل و تعامل انسان، می‌توان از اصول روانشناسی در خصوص مسائل پیش‌روی افراد استفاده کرد. دنیای آموزش و پرورش یکی از این زمینه‌ها است - چگونه می‌توان نحوه رفتار و یادگیری افراد در کلاس درس را بر مبنای فرایندهای روانشناسی تحلیل و تبیین کرد. هدف کتاب پیش رو کمک به معلمان تازه-کار و باتجربه در راستای شناخت این فرآیندها است، تا بدین وسیله بهتر بتوانند از آن‌ها به شیوه‌های مؤثر و کارآمد در کلاس درس استفاده کرده و تفاوت مثبتی در یادگیرندگان ایجاد کنند.

به عنوان یک حوزه‌ی علمی، روانشناسی متکی به پژوهش‌های عملی و فرضیه آزمایی از طریق آزمایشات است تا بر مبنای آن‌ها تصویری عینی در خصوص نحوه عملکرد فرآیندهای ذهنی ارائه دهد. درست همانند سایر علوم، چنین چیزی به معنای آن است که موقعیت‌هایی وجود خواهد داشت که در آن‌ها فرض‌های عوام نهایتاً مسیر را برای مجموعه‌ای از شواهد هموار می‌سازد. گرایش یافته‌های پژوهشی به فراهم آوری مبنایی برای شیوه‌های تدریس - تقویت مبنای پژوهشی آموزش و پرورش - منعکس‌کننده‌ی تمایل روز افزون به بررسی دقیق وضعیت کنونی آموزش و پرورش، ارزیابی مناسب بودن یا نبودن روش‌های متداول تدریس به منظور انتقال دانش و درک، انگیزه دادن به یادگیرندگان جهت یادگیری پایدار و مادام‌العمر، و القای رفتارهای یادگیری مثبت است. این بدان معنا است که می‌توان ایده‌های معروف در خصوص نحوه‌ی یادگیری و رفتار - از جمله برخی از نظریات علمی قدیم - را به دقت مورد بررسی قرار داده و آن‌ها را با یافته‌های پژوهش‌های کنونی مقایسه کرد. این فرآیند می‌تواند دانش شغلی شما در زمینه‌ی یادگیری و تفکر را توسعه دهد. از طریق مطالعه‌ی این کتاب و سایر کتاب‌های موجود در زمینه‌ی روانشناسی آموزش و پرورش، می‌توانید

۱. motivation

مبنای پژوهشی نیرومندتری برای برنامه‌ریزی و تفکر خود فراهم آورید. چنین چیزی نباید به هیچ وجه آزادی شغلی شما جهت اجرای ایده‌های شخصی‌تان که فکر می‌کنید به نفع دانش‌آموزانتان هستند را سلب کند. در واقع، یک معلم آگاه و دانا بهتر می‌تواند به اتخاذ تصمیمات آموزشی بپردازد و آن‌ها را توجیه کند، و لزومی ندارد که همیشه روش‌های تحمیلی را به اجرا بگذارد. ممکن است برخی معلمان احساس کنند که آنقدر مشغله دارند که نمی‌توانند در زمینه‌ی روانشناسی مطالعه داشته باشند، و این احساس قابل درک است. شغل معلمی با بحران سنگینی مسؤلیت، شرایط سخت و در عین حال حقوق پایین روبرو است، بطوریکه هزاران معلم خوب در حال رها کردن شغل خود هستند. با این وجود، دو چیز وجود دارد که دانستن آن‌ها باعث می‌شود فکر نداشتن وقت جهت مطالعه‌ی روانشناسی را از سر خود بیرون کنید:

- بسیاری از ایده‌های ارائه شده در این کتاب کار تدریس را راحت‌تر کرده و استرس را کاهش می‌دهند. یادگیری بهتر به معنای دریافت اطلاعات بیشتر در یک مدت زمان معین است، و در نتیجه کارایی افزایش پیدا می‌کند. نتایج بهتر باعث کاهش میزان استرس معلمان نیز می‌شود. درس دادن به یادگیرندگان با استعداد، باانگیزه و تاب آور^۱ آسان‌تر و دلپذیرتر است. وقتی یادگیرندگان نسبت به فرآیندهای یادگیری خود آگاهی داشته باشند، از انگیزه‌ی بالایی برخوردار باشند و بصورت مستقل کار کنند، چنین وضعیتی به نوبه‌ی خود بار کاری معلم را کاهش می‌دهد.
- آگاهی عمیق نسبت به فرآیندهای کلاس درس برای شغل معلمی حائز اهمیت است. دانش عمیق و مبتنی بر پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه‌ی یادگیری یکی از چیزهای مهمی است که یک معلم حرفه‌ای را از سایر معلمان متمایز می‌سازد، و آن چیزی است که معلم را در جایگاهی برای انجام انتخاب‌های مهم در خصوص یادگیرندگان و برنامه‌ی درسی^۲ قرار می‌دهد. در عین حال، بهبود سطح مهارت حرفه‌ای خود و مدیریت مؤثرتر کلاس درس می‌تواند رضایتمندی شخصی و تقویت اعتماد به نفس را در پی داشته باشد. افزون بر این، یک معلم توانمند و متبحر در جایگاه بهتری جهت بحث در خصوص اوضاع و شرایط کاری قرار می‌گیرد.

۱ . resilient

۲ . curriculum

این کتاب برای چه کسانی است؟

کتاب پیش رو برای معلمان نگاشته شده است، بدون توجه به اینکه آنها در چه بخشی از آموزش و پرورش و در چه مرحله‌ای از شغل معلمی مشغول فعالیت هستند. علاوه بر اینکه یک معلم بصورت ایده‌آل بسیاری از اصول روانشناسی ارائه شده در این کتاب را یاد می‌گیرد، کتاب پیش رو حرف‌های زیادی برای گفتن در خصوص توسعه‌ی یک رویکرد متفکرانه و مبتنی بر شواهد در مسیر گذراندن حرفه‌ی معلمی دارد. این کتاب اطلاعاتی در زمینه‌ی ملاحظات کلیدی بسیاری فراهم می‌آورد و شما را نسبت به نظریه‌ها و مفاهیم بسیاری آگاه می‌سازد، اما بهترین شیوه جهت فهم عمیق مسائل این است که بطور منظم همگام با بحث‌ها و یافته‌های جدید در حوزه‌ی روانشناسی آموزش و پرورش پیش بروید. کتاب پیش رو دسترسی سریع و آسان شما به جدیدترین یافته‌های پژوهشی در این حوزه را فراهم می‌آورد، و شما را نسبت به سبک‌های آموزشی زودگذر^۱ مردد می‌کند.

باید به وضوح برایتان مشخص شده باشد که کتاب پیش رو بر فهم نظریه‌ها و شواهد زیربنایی رفتار انسان تأکید می‌کند، اما ما یک لحظه غافل نمی‌مانیم از این‌که تجربه‌ی کلاس درس نیز حائز اهمیت است. همانطور که ویلیام جیمز^۲، یکی از برجسته‌ترین پژوهشگران اولیه در حوزه‌ی روانشناسی، بیان می‌کند:

شما سخت در اشتباه هستید اگر فکر کنید که روانشناسی، به عنوان علم مطالعه‌ی قوانین ذهن، چیزی است که می‌توانید برنامه‌ها و روش‌های آموزشی معینی را از دل آن برای کاربرد بلافصل در مدرسه استنباط کنید. روانشناسی یک علم است، و تدریس یک هنر؛ و علوم هرگز نمی‌توانند بطور مستقیم هنر را تولید کنند. ذهن خلاق و واسطه‌گر باید با استفاده از نوآوری به کاربرد پی ببرد (جیمز، ۱۸۹۹، ص ۲۳).

به عبارت دیگر، آگاهی نسبت به نحوه‌ی کارکرد ذهن حائز اهمیت است، اما این فقط نقطه‌ی شروع به حساب می‌آید - این دانش باید توسط شما به عنوان یک معلم در یک محیط آموزشی خاص بکار گرفته شود. بنابراین، فهم عمیق ذهن بخشی از کار حرفه‌ای یک معلم در نظر گرفته می‌شود. آگاهی پیدا کردن نسبت به پژوهش‌های روانشناسی و تربیتی می‌تواند در نقش نیرویی تقویت‌کننده عمل کند و امکان انجام قضاوت‌های قاطع بر مبنای حقایق و هم مبتنی بر موارد عدم قطعیت در پژوهش‌های

۱ . educational fads

۲ . William James

روانشناسی حال حاضر را فراهم می‌آورد. از این رو، کتاب پیش رو قصد ندارد نحوه‌ی درس دادن به کلاس را به شما بگوید، بلکه هدفش این است که مبانی روان‌شناختی رویدادهای موجود در کلاس درس را در اختیار شما قرار دهد. بنابراین، ما داشتن دانش معقول در خصوص نظریه‌های روانشناسی را برای "هنر" معلمی لازم اما ناکافی می‌دانیم.

نحوه‌ی استفاده از کتاب پیش رو

کتاب پیش رو به هشت موضوع نسبتاً مجزا تقسیم می‌شود و در نتیجه می‌توان فصول را به ترتیب دلخواه مطالعه کرد. هر فصل می‌تواند به عنوان یک راهنمای مجزا در نظر گرفته شود. کتاب به گونه‌ای طراحی شده است که مرتفع کردن مسائل را یکی پس از دیگری تسهیل می‌کند، و احتمالاً اولویت‌بندی موضوعات آن مبتنی بر بیشترین میزان ارتباط با بافت تدریس شما است. با این وجود، فصول این کتاب بر مبنای پیشرفت منطقی مرتب شده‌اند، بطوریکه با مبانی نحوه‌ی تفکر و استدلال افراد شروع می‌شود و در ادامه به سمت حوزه‌هایی که ارتباط بیشتری با تعامل اجتماعی و حافظه‌ی درازمدت دارند پیش می‌رود. اگر می‌خواهید همه‌ی بخش‌ها را به خاطر بیاورید، بهتر است که آن‌ها را به ترتیب ارائه شده مطالعه کنید.

افزون بر این، مشابه با هر حوزه‌ای در روانشناسی، همپوشانی قابل‌توجهی بین موضوعات مختلف وجود دارد. به عنوان مثال، فصول جداگانه‌ای در خصوص حافظه و خلاقیت وجود دارد، اما این دو حیطه (و سایر حیطه‌ها) متداخل هستند. مطلوب آن است که خواننده بصورت دوره‌ای به سایر فصول رجوع کند، و ببیند که موضوعات مختلف چگونه می‌توانند در بافت تدریس بر یکدیگر تأثیر بگذارند. به عنوان مثال، ذهنیت^۱ چه تأثیراتی بر روی مطالعه‌ی مستقل دارد؟ محدودیت‌های شناخت^۲ چه نقشی می‌توانند در انگیزش دانش‌آموز ایفا کنند؟ این ارتباطات حیطه‌های سازنده‌ای هستند که یک معلم می‌تواند در خصوص آن‌ها تأمل کند و شاید بصورت مستقل آن‌ها مورد بررسی قرار دهد.

۱ . mindset

۲ . cognition

علاوه بر استفاده از این کتاب برای بهبود حرفه‌ی معلمی خود، شما می‌توانید از آن برای ایجاد ساختاری برای کارکنان مدرسه به عنوان یک تیم استفاده کنید. یکی از گزینه‌ها این است که به صورت گروهی هر بخش را در یک زمان معین مطالعه کنید و در ادامه آن را در یک بحث گروهی مطرح کنید و در خصوص آن به اظهار نظر پردازید. اگر زمان کافی وجود داشته باشد، می‌توان جلسات دیگری را به منابع پیشنهادی این کتاب اختصاص داد، یا اینکه همکاران می‌توانند مقالات پژوهشی دیگری را بخوانند و در خصوص مطالب آن‌ها به یکدیگر اطلاع‌رسانی کنند. لازم به ذکر است که منابع پیشنهادی در دسترس هستند و به خوبی مورد پژوهش قرار گرفته‌اند - آن‌ها لزوماً منعکس‌کننده‌ی نقطه نظرات ما نیستند! افزون بر این، ما سعی کرده‌ایم اطمینان حاصل کنیم از اینکه بخش عمده‌ای از انتخاب‌ها متمرکز بر حوزه‌ی آموزش و پرورش و همچنین به روز باشند.

ساختار هر یک از فصول متشکل از سه بخش است: یک مقدمه، یک بخش که به مفاهیم نظری متعدد و نحوه‌ی کاربرد آن‌ها در کلاس درس به همراه یک یا چند نظریه‌ی روانشناسی و مضامین آن‌ها می‌پردازد، و نهایتاً بحث در خصوص اینکه چگونه می‌توان از ایده‌های روانشناسی ارائه شده در زمینه‌هایی همچون برنامه‌ریزی درس و طراحی مطالب بهره گرفت.

فصول کتاب پیش رو موضوعات زیر را تحت پوشش قرار می‌دهند:

۱. حافظه و درک. این فصل مبانی شیوه‌ی یادگیری و نگهداری اطلاعات در حافظه را مورد بررسی قرار می‌دهد. انواع اصلی حافظه‌ی درازمدت^۱ و همچنین بسیاری از عوامل تأثیرگذار بر حفظ یا عدم حفظ اطلاعات و مفاهیم در حافظه در این فصل تحت پوشش قرار داده می‌شوند.
۲. شناخت. این فصل به نحوه‌ی دریافت و بکارگیری اطلاعات در لحظه، نظر می‌افکند - موضوعات مربوط به تفکر، پردازش و حافظه‌ی کاری^۲. در این فصل، نقش کلیدی توجه و آنچه روانشناسان "کنش اجرایی"^۳ می‌نامند مورد بررسی قرار داده می‌شود.

۱ . long-term memory

۲ . working memory

۳ . executive function

- کاربردها در کلاس درس بر مبنای مدل حافظه‌ی کاری بادللی^۱ ترسیم می‌شوند. این مدل حافظه‌ی کاری را پویا اما محدود فرض می‌کند.
۳. نظریه‌های خویشتن^۲. این فصل مؤلفه‌های غیرتحصیلی موجود در درون فرد که برونداد یادگیری را تحت تأثیر قرار می‌دهند را به بحث می‌گذارد. عزت‌نفس^۳، خود‌پنداره^۴ و باورها راجع به هوش هم می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند و هم به مانعی بر سر راه آن‌ها تبدیل شوند، و شناسایی این‌ها می‌تواند باعث شکل‌گیری دیدگاه مناسب‌تری در خصوص یادگیری شود.
۴. خلاقیت. این فصل به آن چیزی می‌پردازد که روانشناسی می‌تواند در خصوص فرآیندهای تفکر خلاق^۵، شامل تفکر تداعی‌گرا^۶، تفکر خودآگاه^۷ و تفکر واگرا^۸، به ما بگوید و تصویری در خصوص خلاقیت ارائه می‌دهد که مبتنی بر انتقال دانش و مهارت‌ها به محیط‌های جدید است.
۵. هیجانات. این فصل به بررسی تأثیر هیجانات بر برونداد تحصیلی می‌پردازد. هیجانات، هم مثبت و هم منفی، می‌توانند به شیوه‌هایی غیرمنتظره یادگیری را تحت تأثیر قرار دهند و کمک به دانش‌آموزان جهت پرورش انطباقی‌ترین هیجانات می‌تواند باعث ارتقای بهزیستی کلی و بهبود برونداد یادگیری آن‌ها شود.
۶. تاب‌آوری، سرزندگی و ثبات قدم^۹. تاب‌آوری سازه‌ای است که اشکال بسیاری دارد. این فصل به معلمان کمک می‌کند آن دسته از جنبه‌های تاب‌آوری که برای برونداد تحصیلی مفید هستند و آن دسته از جنبه‌هایی که به ارتقای بهزیستی کلی کمک می‌کنند را شناسایی کنند.
۷. انگیزش. این فصل انواع مختلف انگیزش و چرایی شکست خوردن برخی مداخلات انگیزشی^{۱۰} را مورد بررسی قرار می‌دهد. در عین تأکید بر انگیزش درونی^{۱۱}، این

۱ . Baddeley's working memory model

۲ . Self-theories

۳ . Self-esteem

۴ . self-concept

۵ . creative thinking

۶ . associative thinking

۷ . incubation thinking

۸ . divergent thinking

۹ . resilience, buoyancy and grit

۱۰ . motivational interventions

۱۱ . intrinsic motivation

فصل در خصوص بهترین شیوه‌ی انگیزه دادن به دانش‌آموزان با استفاده از عوامل بیرونی بحث می‌کند.

۸. یادگیری مستقل^۱. این فصل از طریق شناسایی مفاهیمی در دل پژوهش‌های روانشناسی به ارائه‌ی شیوه‌های مؤثری جهت ساختار دادن به یادگیری مستقل، از جمله دوره کردن دروس و تکالیف منزل، می‌پردازد. افزون بر این، به مباحثی در خصوص یادگیری فعال^۲ و یادگیری اکتشافی^۳ اشاره می‌کند و شیوه‌هایی مبتنی بر شواهد در زمینه‌ی ساختار دادن و حمایت کردن از کارهای پروژه‌ای جهت درگیر ساختن توانایی‌های فراشناختی^۴ دانش‌آموز اشاره می‌کند.

در باب مؤلفان کتاب

مارک و جاناتان هر دو معلمانی باتجربه هستند که در زمینه‌ی روانشناسی مطالعه داشته‌اند و تدریس کرده‌اند و همچنین پژوهش‌هایی انجام داده‌اند و مقالات و کتاب‌هایی به رشته‌ی تحریر درآورده‌اند. از طریق تدریس روانشناسی به عنوان یکی از موضوعات درسی، هر دوی ما نسبت به پیوندهای موجود بین محتوای این موضوع- تفکر و رفتار- و نقش روزانه‌ی معلم علاقمند شدیم. ما احساس کردیم که سال‌ها کار کردن در حوزه‌ی روانشناسی بینشی در خصوص مسائل حائز اهمیت برای معلمان در اختیار ما قرار داده است که سهیم کردن آن‌ها با همکارانمان در سراسر حرفه‌ی تدریس سودمند خواهد بود، بخصوص با توجه به این که اطلاعات موجود در این زمینه در سایر منابع معتبر کافی نیستند.

مارک اسمیت^۵ (فصول ۵، ۳، ۶ و ۷) کار خود را با علاقمندی به نحوه‌ی کنار آمدن دانش‌آموزان با شکست و چرایی توانمندتر بودن برخی دیگر در بلند شدن متعاقب شکست، شروع کرد. این امر منجر به شکل‌گیری مسیری شد که تاب‌آوری و هیجانات متداول در تاب‌آورترین دانش‌آموزان را تلفیق می‌کند. علایق او به پیشرفت تحصیلی^۶ و

۱ . Independent learning

۲ . active learning

۳ . discovery learning

۴ . metacognitive abilities

۵ . Marc Smith

۶ . academic achievement

بهبودی دانش‌آموز و نحوه‌ی تعامل این دو، گسترش پیدا کرد. جاناتان فیرث^۱ (فصول ۱، ۲، ۴، و ۸) بواسطه‌ی نظر افکندن به نحوه‌ی ارائه‌ی اطلاعات جهت بالا بردن توانایی یادآوری دانش‌آموزان، به روانشناسی آموزش و پرورش علاقمند شد. این امر منجر به پژوهش‌های مبتنی بر کلاس درس در خصوص اثر فاصله‌اندازی^۲ و رویکردهای جایگزین برای تکالیف منزل شد.

بنابراین، ما در قالب یک تیم شروع به نگاشتن کتابی کردیم که حوزه‌های مورد علاقه‌ی ما را تلفیق می‌کند: برخلاف برخی منابع موجود، کتاب پیش رو صرفاً بر شناخت یا صرفاً بر هویت تمرکز نمی‌کند، بلکه این‌ها و سایر حیطه‌های مورد علاقه را ترکیب می‌کند و متکی به تخصص ما در زمینه‌ی روانشناسی و همچنین سال‌ها تجربه‌ی تدریس است. هدف این است که هم انگیزه دهنده و هم خیلی کاربردی باشد. امید است که از خواندن کتابی که در دست دارید لذت ببرید.

Reference

James, W. (۱۸۹۹). *Talks to Teachers on Psychology: And to Students on Some of Life's Ideals*. New York: Henry Holt.

۱ . Jonathan Firth

۲ . spacing effect